

Magistrát mesta Košice

V Košiciach, dňa 18. 9. 2020

Komisia pamätihodností mesta Košice

Trieda SNP 48A

040 10 Košice

Miestny úrad mestskej časti

Košice – Sídliko Ťahanovce

Americká trieda 15

040 13 Košice

Návrh na zápis do zoznamu pamätihodností mesta Košice

Vážená pani predsedníčka, vážení členovia Komisie pamätihodností mesta Košice, týmto si Vás dovoľujeme požiadať o posúdenie návrhu na zápis pamätihodnosti do zoznamu pamätihodností mesta Košice, ktorá sa nachádza v mestskej časti Košice – Sídliko Ťahanovce. Ide o drobnú sakrálnu stavbu Božiu muku (správne Božie muky), ktorá sa v roku 2006 stala hlavným motívom erbu Mestskej časti Košice - Sídliko Ťahanovce.¹ K predmetnej stavbe bol v rokoch 2016 - 2017 uskutočnený historický archívny výskum. K návrhu na zápis prikladáme identifikačné údaje k spomínanej stavbe a obrazovú prílohu.

1. Názov veci: Božie muky (Columna vero murata - murovaný stĺp) - drobná sakrálna stavba

2. Číslo ÚZPF: 2962

3. Bližšie určenie PP: Slovenská republika, Košický kraj, Okres Košice I., Obec Košice - Sídliko Ťahanovce, Katastrálne územie Nové Ťahanovce

4. Identifikačný a adresný údaj: Mestská časť Košice - Sídliko Ťahanovce

5. Mesto: Košice, Slovenská republika

6. Adresa: Nové Ťahanovce

7. Vlastník: Národná diaľničná spoločnosť Bratislava, a. s. (Magnezitárska 2, 040 13 Košice)

8. Správca: Národná diaľničná spoločnosť Bratislava, a. s. (Magnezitárska 2, 040 13 Košice)

¹ Symboly obce. Mestské zastupiteľstvo v Košiciach uznesením č. 1149/2006 na svojom XXIV. rokovaní dňa 7. septembra 2006 v súlade so zákonom o obecnom zriadení schválilo *Všeobecne záväzné nariadenie mesta Košice č. 80* o erbe a vlajke mestskej časti Košice-Sídliko Ťahanovce. Erb tvorí modrý štít na nízkej zlatej pažiti a strieborná vežička s červenou strechou, ukončenou zlatým krížom. Porovnaj Košice - mestská časť Sídliko Ťahanovce. [online]. [citované 2016-12-3] Dostupné online: https://sk.wikipedia.org/wiki/Košice_-_mestská_časť_Sídliko_Ťahanovce

9. Predmetová skladba: Historický objekt

10. Sloh: Renesancia

11. Datovanie: Podľa písomných prameňov rok 1782/ resp. 1811, podľa umeleckohistorického posúdenia a pamiatkového prieskumu 17. storočia

12. Autor: Neznámy

13. Značenie: Nemá

14. Nápis: Nie je

15. Autenticita: Zrekonštruovaná

16. Materiál: Tehla, šindel

17. Technika: Ľuďmi cielene vytvorený objekt zložený z viac než jedného prvku fixovaný do zeme

18. Rozmery: Šírka 1608 mm x 1608 mm x výška 6880 mm

19. Popis: Drobná sakrálna stavba, zvaná Božie muky

20. Stav: Zreštaurovaná v rokoch 2001 - 2002 (Mgr. Gabriel Kladek)

21. Využitie: Drobná architektúra

22. Odôvodnenie návrhu:

Dôvodom zápisu historického objektu do zoznamu pamätihodností mesta Košice je, aby bol objekt chránený pre budúce generácie. Drobná sakrálna stavba (Božie muky) nachádzajúci sa v mestskej časti Košice-Sídlisko Ťahanovce je časťou kultúrneho, ale najmä duchovného odkazu našich predkov. Je pre nás záväzujúce, aby bola táto vzácna pamätihodnosť dôstojne zachovaná a chránená pre budúce generácie. *"Pamiatky sú súčasťou duchovného a materiálneho kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky, zdrojom identity, vzdelanosti, historického vedomia a vlastenectva občanov. Sú prostriedkom tolerancie, občianskej súdržnosti a porozumenia medzi etnikami a náboženskými skupinami."*²

Výsledky výskumu (Ambrušová, 2017): Na základe získaných poznatkov z historického archívneho výskumu s istotou konštatujeme, že skúmaný nehnuteľný objekt bola účelovo postavená drobná sakrálna stavba, zvaná Božia muka (Božie muky). Jej existenciu dokážeme na základe písomných prameňov zdokumentovať z roku 1782. Vo výskume sa nepodarilo nájsť žiadny zachovaný zápis či dokument, ktorý by jednoznačne objasnil vznik, alebo výstavbu objektu, čiže aká konkrétna osoba, z akého dôvodu a pre koho ju nechala postaviť. Domnievame sa, že tieto písomnosti mohli byť zničené požiarom, stratili sa, alebo sa nezachovali. Najstaršia doložená písomná zmienka s uvedením tzv. murovaného stĺpu „*columna vero murata*“ je z roku 1811. Výskumom sa potvrdilo na základe konzultácií s domácimi a zahraničnými odborníkmi, na báze lokálneho umeleckohistorického posúdenia a pamiatkového prieskumu predmetnej nehnuteľnej stavby, že jej pôvod by mohol naznačovať datovanie zo 17. storočia. To naznačuje, že objekt nachádzajúci sa v MČ Košice - Sídlisko Ťahanovce je skutočne vzácnou a ojedinelou historickou pamätihodnosťou. Z výskumu ďalej vyplynulo, že murovaný stĺp v minulosti mohol plniť aj funkciu na označenie hranice medzi Abovskou a Šarišskou stolicou, neskôr župy a zároveň tiež mohol slúžiť ako orientačný bod pre púťovníkov. Pamätihodnosť je zachovaná takmer v pôvodnom stave bez väčších prestavieb, s malými neskoršími snahami o obnovu v 20. rokoch 20. storočia a napokon po kompletnej rekonštrukcii v rokoch 2001 - 2002. Historická, nehmotná, morálna a kultúrna hodnota predurčuje tento objekt nielen pre dôstojné zachovanie ale adekvátne aj pre zápis do zoznamu pamätihodností mesta Košice.

23. Návrh opatrení: zápis hnutelnej veci za pamätihodnosť mesta Košice

24. Dokumentácia a literatúra:

Ambrušová, Uršula: Ozvěny historie. *Tajemství božích muk. Připomíná košický sloup tragédie ?* In: History Revue 10/2017, s. 14. Vydavatelství RF HOBBY s. r. o. Praha. ISBN 9771803044003.

Ambrušová, Uršula: *Columna vero murata murovaný stĺp v Ťahanovciach*. In: Pamiatky a múzea 4/2017, s. 46 - 51. ISSN 1335-4353.

² Porovnaj Zámery a ciele ochrany pamiatkového fondu v SR do roku 2021. [online]. [citované 2017-4-20] Dostupné na internete: <https://lt.justice.gov.sk/.../vlastný%20materiál%20-%20Koncepcia%20ochrany%20pam>

Ambrušová, Uršula: *Božia muka na Ťahanovciach*. In: Liber – verbum – monumentumque (duchovná kultúra a konfesionalita v dejinách). Štátna vedecká knižnica v Prešove. Prešov, 2017, s. 91 - 101. ISBN 978-80-89614-38-7.

Ambrušová, Uršula: *Ťahanovská legenda. The Ťahanovce legend*. Košice, 2018. 104 s. ISBN 978-80-973120-0-8. (Publikácia je dostupná aj ako e-kniha).

25. Meno spracovateľa: PhDr. PaedDr. Uršula Ambrušová, PhD., MBA

26. Dátum spracovania: 18. 9. 2020

27. Podpis štatutárneho zástupcu: Ing. Mgr. Miloš Ihnát, starosta Mestskej časti Košice - Sídliisko Ťahanovce

28. Fotodokumentácia: Vid'. priložená obrazová príloha č. 1 a obrazová príloha č. 2

Za kladné posúdenie návrhu Vám vopred ďakujeme

S pozdravom

Predkladatelia návrhu:

PhDr. PaedDr. Uršula Ambrušová, PhD., MBA, historik Východoslovenské múzeum v Košiciach
Ing. Mgr. Miloš Ihnát, starosta Mestskej časti Košice - Sídliisko Ťahanovce

Obrazová příloha č. 1

Obrazová příloha č. 2

